

БЕЛАРУСКИ ШЛЯХ

Вес рэдакцыі і адміністрацыі:
Беларуская вул. д. № 12

Цыць ажыненка ад 1 да 2 гадз.
насельня поузна.
Істрыція — врона ад 10 да 2 гадз.
У вечары ад 3 да 7 гадз.

Цыць пакідае за сабей права палітікі перасыланыя рукаўкі і ка-
респонденцыя.

Цена
асоён. нум. 15 к.

Надпіс: з дастаўкай да дому у Мін-
ску на 1 месец 3 рублі.

Цена звестак:
за перш пэтыту на 1-й стран. 1 руб.
на дзеянній — 50 коп.

Штодзенная грамадзка-палітычна газета.

62.

Менск. Субота 8 чэрвеня 1918 г.

Год I

Менск 8/VI.

часу выбарнага законы у
царственну Думу у Расіі
дадзе тры систэмы выбар-
нага права, пакат у савіных
ках ведань аб «выбарах».
наглядзець, як жа ад-
ся насленне да гэтых
дніў!

асунак народу да выбар-
быу як раз працуны ста-
паціху паміраўшай са-
ржаўшай улады да народу.
шпары», так захоплені
імперыялізмам, зьбіраннем
лькі «всёя Россіі», але і
закрайсветных абра-
што іраглядзела Эуро-
пе разыўцце і культуру.
кауная палітыка дауней-
Расіі ўша дарогаю, калі
а так сказаць, актэві-
зациі а не інтэнсіфікацыі,
што пашырэння сваіх ун-
і на лежаўшыя на рубя-
землі, а ні разыўцца
адзка-культурных сілуау у
кіні уласной дзержавы.

вычайная спасылана на
кінную некалі татарнічыну,
нічога нівертая адгаворка
бырай ніколі Москвы.
вось улада у Расіі уста-
ткія адносіны да народу.
балаася: уцакала ад яго
«вірю» улады народ — ад-
ду сабе бунтамі і рэвалю-
намі выбухамі.

атуральна, што заваява-
сабе право гаварыць, на-
яд яго спадзеўшася шмат
і на выбары глядзеу зау-
з вялікай надсей.
адсей павялічваліся тым
и, што тыя хто вічыра
у з народам абепалі иму-
з выбарных устаноу цэлья-
и, дэклараравалі усякі зъме-
зразжа.

зыбарнае право дадае на
царкім урадам і
рэдзяльнім. Ні было агуль-
ні пасрэдні, роўні, ні
буваўшы прынцып пра-
напалінасці. Аднак і яно па-
лося занадта шырокім і
зьмененое перад выбарамі
трэцюю» Думу. Пры цэн-
ях і пі аднаступеных вы-
зарод быу пазбаулен-
тымасці мець сваіх пра-
дуктоу там дзе павінен быу

працы.

Выбары па законам часу
Керэнскага адбываюцца і на Бе-
ларусі, але як яны ішлі гэта
усім ведама. Праудзіваму дэ-
макрату глядзючы на гэту
процэдуру плаакаць было трэ-
ба. І у скінку іх пауставалі
установы ніздатныя да — жы-
ція. Вінаваты былі у гэ-
тых ні выбраныя людзі, але
час, каторы зрабіў іх у вачах
народа мешканцамі неба, адразу
з спасобнымі усе даць і зра-
боць. І вось яны стварылі пра-
екты... у пустую, бо ні мелі
чым іх разялізаваць. А бы-
здаволіць чакане сваіх выбар-
раў. Але прац гэто сама ідея
дэмакратычнага выбарнага пра-
ва ні павінна нічога траціць.
Снакойны час зноу пакінен
варнуць яго да жыція.

Уся будова беларускага дзер-
жаўнага і грамадзкага быту
павінна апірацца на гэты
праве і чым хутчэй, яко
будзе уводзіцца у жыцце тым
лепі і карысней будзе для Бе-
ларусі і ёе ўнутранай згоды.

Прэемство культуры.

З гісторыі мы бачым уплыў
больш культурных народаў на
адстаючых. Эгітане перанялі
культуру ад ассырыйян і вавіло-
нія і самі посыні молі вялікі
уплыў на разыўцце культуры
жыхоўскай і грэцкай. Даволі
памяняць, што правадаўца
жыхоў Моеісей атрымаў выхад-
занне у вельмі вучоных жре-
цоў эгіпскіх. Грэкі так разі-
лі сваю культуру, што і да
гэтага часу мы дзіўімся іх на-
уцы і штукарству. Латыніе,
пакуль разыўлі сваю ўласную
культуру, старанна вучылі ўсё
грэцкае, але яны ні малі апо-
рэдзіць грэкаў. Толькі у юры-
спрудэнцыі латынапе пакінулі
нам ўзоровыя прыклады сваіх
праў. Жыды даді съвету па-
чатак хрысціянскай культуры,

каторая зрабіла людзей трош-
кі лепшымі. Эўрапейская куль-
тура разыўлася на грунці
культуры латынскай і грэцкай.
Эпоха адраджэння у Эўропе
началася з стараннага вучэня
клясікай грэцкіх і рымскіх,
бо да гэтага часу хрысціянская

церкву забараняла чытаць тво-
ры пісьменнікаў паганцаў.
Навуково моваю у Эўропе да
18-го веку была мова латын-
усім ведама. Праудзіваму дэ-
макрату глядзючы на гэту
процэдуру плаакаць было трэ-
ба. І у скінку іх пауставалі
установы ніздатныя да — жы-
ція. Вінаваты былі у гэ-
тых ні выбраныя людзі, але
час, каторы зрабіў іх у вачах
народа мешканцамі неба, адразу
з спасобнымі усе даць і зра-
боць. І вось яны стварылі пра-
екты... у пустую, бо ні мелі
чым іх разялізаваць. А бы-
здаволіць чакане сваіх выбар-
раў. Але прац гэто сама ідея
дэмакратычнага выбарнага пра-
ва ні павінна нічога траціць.
Снакойны час зноу пакінен
варнуць яго да жыція.

Што тычыцца славян, то
іх культура развіваецца глаў-
ным чынам пад упывам ні-
мецкай, бо немцы найбліжэйшы
іх суседы. І калі культура за-
хадніх славян: палякоў і чэ-
хуў дапяла высокага ступеня
развіцця, то гэта дзікуючы
таму, што яны многаму наву-
чыліся ад немцаў. Петр I
наўмысне ездзіў вучыцца у ні-
мецкім краі. Іму і яго нась-
леднікам удалося збудаваць
імперыю за помоччу немцаў,
служкі ў Москві. Уся
руская навука знайходзіцца
пад моцным упывам німец-
кай. Рускія вучоныя, каб
стасці імі, працуяць у німец-
кіх універсітатах і ад іх да-
стасці марку па вучоныя сто-
пень. Нізялежнае рускае на-
вукі німа.

Мы, беларусы, у 18-ум ве-
ку былі пад моцным упывам
нимецкай культуры. Магнаты
вашы ездзілі у Германію ву-
чыцца і перэнілі адтуль про-
тэстантство. Цяпінскі перэкліаў
на беларускую мову евангелé.
На бяду нашу, с прыходам
евзітаў кончыўся уплыў пра-
тэстантства і німецкай культуры,
і у нас пачалася полёні-
зация.

У цяперашні момент, калі
вайна, гэты экзамэн на цыві-
лізоваванасць нацыі, паказаў,
як высока стаіць німецкая
культура, і нашай інтэлігэнцыі
з народа, трэба прылучыцца
старанне да німецкай культуры.
Калі сярод нас беларусу
пі будзе людзей, знаючых до-
бра німецкую мову, тагды усе
нашыя зношні з немцамі, буд-
уть ісці прац жыдоў, знаю-
чых німецкую мову, або па-
лякоў, што ім, а ні нам дасціль-
ніцаўнае становішча пі толь-
кі у гаспадарцы, як гэта бы-
ло дагэтуль, але і у грама-

дзянскім жыццю.

Значыць мова німецкая ма-
віна быць абавязковым прад-
метам ва ўсіх вільных вуз-
мішчах, пачынаючы з наўгародскіх,
каб мы пры помоччі яго стасі
грамадзянамі сьвета.

X.

Агульныя весткі.

СТАКГОЛЬМ, 4/VI. «Das
Nuh.» паведамляе з Гельсін-
Форсу: ўчора па поўдні Фі-
нляндіі Сэйм прыняў пры-
таны мірны трактат паміж
Фінляндіяй і Німеччынай.

БЭРЛІН, 4/IV. На са-
шнім заседані Рады Звязку
ратыфікованы трактат мір-
наміж Німеччынай, Аўстро-
Венгрыяй, Баўгарніяй і Тур-
цыі з Румыніяй.

ГААГА, 4/VI. З «Le Havre»
паведамляюць: Старыя
белгійскага габініту Броўні-
штадаўся да адстаўкі. Яго мей-
сцю заняў міністар Корэман.

ШТОКГОЛЬМ, 4/VI. С Но-
рборгу паведамляюць, што
паводле дэкрэту маскоўскага
савецкага ўраду — на абшары
пі гэтым урадам с 1-го т. м.
уводзіцца абавязковая праца
для ўсіх грамадзян.

ПАРЫЖ, 3 гм. «Havas».
Сягодня перад поўднем Клем-
ансо у венчай камісіі рабі-
выясняння датыччыя венчай
ситуацыі і уживання коалі-
цыйных войск. Тутэйшыя га-
зеты кажуць, што выяснянне
Клемансо зрабілі ўражэнне
што дэбаты аб гэтай справе
назначаны на заўтра, пі
адбудуцца і ініцыятары пі буд-
уть на іх настаўца.

ЦУРЫХ, 4 гм. «Bölf».
Жалежнадарожная лінія Рэйн-
Эпэрнэ находитца пі сферы
агнія німецкай цікай арты-
леры. У шмат якіх месцах
памяняна лінія пі можа пра-
цацца і венчай матэр'ям пе-
радающа на фронт акольнымі
дарогамі.

«Zurcher Tagesanzeiger»
кажа, што дзеялі таго што до-
вяя сілы німецкія пасунуліся
пі Марну, французы спад-
зілі.

лі важмую маневровую і транспортную лінію паміж фронтам у Шампані парижскими лагерами. Рухі, французьких войск ужо ад неколькіх дзен павінны юсьці шмат далейшай дарогай праз Монтміраль—Эзен і Труайс.

Лісты з весякі.

IV.

Атгадае ахвота і пісані: міма чым паходзіцца. Большікі сваім новым календаром збілі с толку і вісну: началася жна нібум то па іхнаму распісанню, але пасыня, як началі браць верх анархіісті начадлі анархіі і на двара. Ад раннаго згону сънегу ажно да паловы маю—ані кро- палькі дажджу; у дзень—вяты, ноччу—маразы.

У Менскім, Барысаўскім, Вілейскім і Даўгіненскім паселішчах большасць жыта засохла і позна ужо яму папраўляцца: аснова—выпілыла, падсіда—прапала. Садам марозы нідалі і зацвісці—так піраспушчыліся пучочки замерзлі і збы дакранунца да іх—асыпаюцца. Менш баяліся слікі і грушы, але з яблыкамі—саусім дрэнна. Ранныя пасевы дрэны сядзяць пры замлі—малі цепла у нашай замлі, каб пачнаць іх у рост, адзін гарох цемпіца, што на яго ворагаў—мошак прышла пагібель, дык пакуль што толькі ён казырыцца. Лугі—як бубны: да паловы маю як ракатую скапіну, так авечкі і коні пасевілі скрэз, бо іншай пашы ні было, а у хлякох тримаць ні было пры чым.

Зважаючи на ўсе гэтая варункі, здавалося і руکі трэба было б апусціць, але наш беларус—заўзяты народ да гаспадаркі—ён адно чаўце: «прышоў Мікола (9-го маю ст. ст.)—сей наукола» і сеесе, прыказваючи за кожным разам: «што людзям—то і нам». Трэба адзначыць, што сёлета насеяня рожнага паведлуг абрашараў—у вёсках—лішніца, а на дварох і фальварках—блікай нідастача, дык шмат замлі пустуе. Ось і пачалі нашы селяне перш-наперш с таго, што абселялі ўсе лепшыя кавалкі: бульбу пасадлі на палову—«што, людзям, то і нам».

Праўду кажучы, як вы і самі з гэтага бачыце, тут ні саусім ужо так, каб «што людзям, то і нам»: «людзям» як бы выходзе крху больш, чым «нам», але селянін-беларус да гэтага прывык і калі цярпеў дагэтуль, то панярпіць ішчэ, трэба спадзеванца, крху. І ўсе было б добра, каб ні гэта падворная анархія: у дванацатых чыслах маю сънегу замест дажджу—сънег, ды з гэтакім віхром, што гібель лесу паламало, шмат у садох паглуміло дрэў, падзірало строхі, а вікторое і жыто паклаю, а ў дадатку ноччу стукнуў гэткі мароз, што ваду лё-

дам съягнуло, а у награду рунейшым гаспадаром саусім змарозіло абышоўшую раннай пасадкі бульбу. Ад гэтага часу да пачатку чэрвеню перадалі дробныя, халодныя асянчукі—дажджы, а 1-го чэрвеню съпнулі крупы, на жаль толькі, што ні мановія, а лядовыя, ды ізноў начаціся дробныя халодныя дажджы. Ніядома, як гэта адабенца на ярыне, але жыта на ціпнейших грунтох усё ж такі крху направілося. Словам: гаспадарка—клапатарка—стараія прауда.

А цяпер можа хочыце ведаць, як мы живем і якія ў нас цэны? На жыта—памі піма: ні то хто складае ласць, а хто сколькі зьвязае—прымерам, па рублі 80 за пуд. Ячмень—35 р.; авес—20—25; бульба—5—7; сланіна—6—8

і 10 рублі; млека дастаць трудно, бо склады мала, а цяпер, бадай, і саусім ні купці, Успамінаюць і абы шукру—па 8 р. за фунт, але на гэта трэба апрача лішніх грошы менш вялікае знаемства і сибруства; дык калі хто ужывае гарбату, чы замест яе іншае якое зелле, то пье ні у прыкуску, нат ні ў наглядку, а толькі з гутаркай аб цукру.

Колькі ж абходзіца харч у дзені на чалавека? Буду лічыць паведлуг цэн, якія былі у Менску месяц таму на зад (циперашніх ні ведаю) у самай танинай становай—Ігнатычах.

А 4-ай гадз. раніцы бярэмся да работы, дык у 7-ай ужо сънеданне: тры поў—порцыі бліноў (на наш аршын—гэта тры бліны) па 1 р. 50 к.=4 р. 50 к. і 2 порцыі (на нашаму малай місачка) кваснаго млека па 1 р. 50 к. порцыя=3 р., ўсяго 7 р. 50 к. Палудзень а 12-ай: 2 порцыі кіслай стравы—па 65 к.=1 р. 30 к. да гэтага 3 порцыі хлеба (менш $\frac{1}{4}$) па 45 к.=1 р. 35 к. і 1 порцыя прэснай—65 к., разам палудзень 3 р. 30 к. А 5-ай гадз. падвічорак: 1 шклянка млека—65 к. і 3 порц. хлеба—1 р. 35 к.=2 р. А 9-ай—вячэра: 2 порц. прэснай стравы па 65 к.=1 р. 30 к. Гэтакім чынам кошт харчу заувесь дзень выпадае 14 р. 10 к.

Ціха—ні рабіце гвалту, што мы буржуі, столькі праедаем порцыі. Зайдзіце у Ігнатычы, з'мерце гэтая порцыі і поў—порцыі і вы пераканаціся, што жыць імі можа толькі той, хто пераседае з аднаго на другое заседанне, а мы толькі і сядзім, калі ядзім. Праўда, ні што дні есці бліны [мы іх глумім 2 разы на тыдзень], але ў мяне ані слова німа, аб мясе, аб скварцы, з якімі так сама час ад часу граба спакацца, а поў—фунтам хлеба на дзень ні абойдзішся. Цяпер скінче на кватэру, съяцло, дровы і інш.

рожніцу расходаў паміж месцам і вёскай—дэльце часці кошту, то і так штодзіна харч на думу выпадае калі пяці рублі.

Я кінуўся аб усіх гэтых драбязгах дзеля таго, што цяпер шмат ўцекае з места на вёску, думаючи што тут абы абымісяціся. Мінукісі тыя часы. Калі ж бы нам—вясковым працаўніком прыміліся урэзаны гэтая штоднёвый порцыі, то нашыя рукі, нашыя ногі спраўлі б гэткі саботаж, з якім пімяркавацца і чинуікім быўшага расійскага міністэрства.

Я. И.

Весткі з Расіі.

— Ангельцы на Мурмане.

Штокгольмскі корреспондент «Voss. Ztg.» Тэодор Бэрман падае пікавыя падробнасці аб сітуацыі на Мурмане, атрыманы ім ад годнаго вары чалавека, падданага аднай з нейтральных дзержаваў, каторы підаўна быў на Мурмане.

Тая думка, што коаліцыя у поўночнай Расіі заняла толькі нікаторыя пункты, аказаўца абымлковай. Па праудзі-ж коаліцыя распасцярла тамака

сваю ўладу на широкую тэрыторию ад поўднікі Канін да фіорду Гаарангер т. в. калі 30°географічной даўжыні. Такім чынам коаліцыя зачыніла Белае моро і пайе на ўсёй поўночы Эўропейскай Расіі з яе важнымі складачымі пунктамі як Архангельск, Онега і Мезень. Ад «Канінскага Носа» на ўсходзе і да Рыбацкай аточкі на заходзе рэйсуюць ангельскія дазорныя караблі і ўзлоўж Мурманскай жалезніцы ад Кемі да Колы. Пасыля выбуху рэволюцыі гэтая калонія а так сама насеяленне і большыя сёлы як Кела, Александраўск і іншыя стварылі ідучы за прыкладам усей Расіі мейсцовым «Саветам». Ангельцы гэтых «саветаў» і пі думаюць чапаць. За той чырвонаў гвардэйцы, каторыя калі 500 чалав. прыбылі сюды з Пенярбургу началі рабаваць, красы і пропагандіраваць большавіцкія ідэі былі зараз выдалены ангельцамі на заход.

Старыня Александраўскага савету Галанкін гаварыў асобе падаўшай інформацыі, што Мурманскія тэрыторыі павінна аздзяліцца ад Расіі і стварыць пад протэкторатам Вялікабрытаніі рэспубліку у склад якой войдзе і г. Архангельск.

Афіцыйльнае павідамленне Нямецкага вархоу камандавання за 6 чэрвеня 1918 року.

Захадні тэатр вайны.

Група арміі Кронпринца Рупрехта. Артылерыйская дзэйліпасць меншуюся сілам. Радчынны бай давалі паднікрайтна палонных.

Група арміі Германікага Кронпринца.

На фронце становішча без перамен. Мейсцовая бізахаднай Пантуса, на ўночнай р. Он і на поўначы далі мажлівасць заняць варожыя аконы і укрыці. Артылерскія бітвы шмат разоў ажыўляліся. Шато Тьерры доўга страйваўся французкім руйнующым агнём.

Трафай групіі арміі Германікага Кронпринца да 27 мая: болей 5500 палонных паміж імі 1500 афіцэралаў 650 орудзій і шмат болей 2000 кулямётав.

За два апошнія дні збіто 46 варожых аэраплані 4 прывязных шары.

Руйнуючы адрад Рыхтгафэн збіу учора 15 варожае аэраплану, капітан Бартодльд і лейтэнант Менкгоф сваю 31-ю, лейтэнант Левенгардт сваю 26 і лейт. Кіршт сваю 21 і 22 ўвадушныя перамогі.

Першы-Генэрал-кватэрмайстар фон-Людэндорф

ахвіцаў і 9 амерыканскіх. Глаўныя ангельскія сілы, 5000—6000 чалавек стаялі калі Печанская і Барысаўская на заход ад Александраўска.

Мейсцовая насеяленне складаецца з Японцаў, каторых паддамства ні здолеў бы устанавіць найлепшыя прафесар, і рыбакоў—рускіх саусім ні культурных і вісівадомых. Большія культурным і разгуючым на цяперашнія выпадкі большасць крам, замест Бірзені, фактычна адпусціла населенiu такія патрэбныя прадукты толькі у панядзелі 10 чэрвеня.

У пятніцу, 7-го чэрвеня крамкі яшчэ уносілі гроши на падарунакі.

Беларуская сталаўна, западнае ўспышна ідзе на якую ўспышна ідзе. Белар. Народным Прэдстадніцтвам, (Серпухаўская, 12), паўсталі ўніверсітэт, Беларускага інстытута, і сталоук, што старшыні «Бел. Хаты» Ф. Вернікоўскага, і сталоук, што трэба толькі відаць каци с камерческага погляду—у цэнтральнай частцы места.

Платы за абед, з двух строў 2½ р. месячно—75 руб.

Канцэрт, два водзевілі і тэатр адбудуцца сягоння, 8 чэрвеня, а 6 гадзіне вечара «Беларускай Хате» пад кірніцтвам таланутага знатнага сэлава Цераускага.

Публіка, пэчна, з'яўлена сваімі сіавакі, добра пістайлена хор.

Утварэнне беларускага кооператыва пры юбілейным дні на новых пачатках (ініцыятыва Ф. Вернікоўскага)—справа бліжэйшага часу, спраўдзельніца.

Ф. Вернікоўскі прапануе заснаваць аўтарытэтны міжнародны 10 дзес. зямлі.

Задча спраў быўшымі у расійскім дзенчамі, Кашчэнка і Зальмановам, а так-сама главарамі усіх мескіх камісій падкамісій, сваім прэзідэнтам на назначэнні, Хржонстоўскуму і «5» яго радчыкам, ідзе вельмі хутка і гэтымі «дні» закончыцца.

Фільтроука канцэлярскага персоналу б. меск. управы зменьшэнне штага пакуль затрыманы да аканчательнага складкі пакуплівания магістрату цэлым.

Редактар А. Прушынскі. Выдавецтво «І-во Заранка».

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Аб забароне прыема царскіх грошоў па лініі Л. Р. ж. д. ад 10 чэрвеня выдан прыказ нямецкім жалезнадарожнымі уладаўцамі.

Цуирэвы писон, соль, сушаныя агародніны і серні, як абраодавала мескная харчовая камісія, будуть адпусканыя на асокаў выбарных 37 камісійных крамах, па жаданню у гатовых пакупчыцкіх мешках, па цене ад 2-х да 10-ці кап.